

Pluriforme samenleving

Hoofdstuk 1 - verschil en verdraagzaamheid

Hoe verdraagzaam is Nederland omgegaan met verschillen?

Hoe definiëren we tolerantie in een pluriforme samenleving?

Beschrijvingen over Nederland gaan over **vrijheidsdrang/ordening**. Die twee doelstellingen gaan moeilijk samen, want streven naar orde beperkt vaak de vrijheid. Na de Nederlandse onafhankelijkheid (1648) werd verdraagzaamheid belangrijk. Door de verschillende mensen/culturen/klassen, is het een **pluriforme samenleving**. Het duurde wel een tijdje voordat de inwoners zich ook onderdeel voelde van de nationale gemeenschap. De opstand ging op de eerste plaats over de verdediging van de autonomie van de provincies en niet zozeer over een eigen land vormen.

Communicatiemiddelen waren belangrijk voor de eenwording van Nederland, bijv. spoorwegen/telegrafie. Toen de afstanden kleiner werden, raakten de Nederlandse inwoners meer met elkaar betrokken en begonnen te verbinden. De **tijdrekening** is een symbool van saamhorigheid.

Omdat Nederland zo klein is zijn de inwoners op elkaar aangewezen, voor deze **morele geografie** en het pluriforme karakter is tolerantie nodig. Dit was eerst een **pragmatische keuze**, de opbrengst woog zwaarder dan het geloof. Vroeger hield **tolerantie: vrijheid van geweten** in, maar lang niet alles mocht openbaar geuit worden.

Tolerantie heeft ook een **principiële kant**: er was een vrijheid van denken. Waardoor er veel vluchtende schilders/filosofen naar Nederland kwamen (in de 17e eeuw). Nederland is al heel lang een divers land, waarbij het **poldermodel/participatiedemocratie** is ontwikkeld.

Compromissen sluiten gaat samen met neiging tot **conformisme** (*verlangen aan te passen aan de meerderheid in de samenleving*).

Er is een vraag of compromissen vormen zijn tijd heeft gehad, want **politieke/sociale**

conflicten zijn scherper geworden. Er zijn verschillende oorzaken:

- Toegenomen globalisering, waardoor landen afhankelijker worden.
- **Polarisatie** zorgt/zorgde voor politieke/maatschappelijke onzekerheid in de omgang met culturele verschillen.
- De **sociale cohesie** die onder druk staat, de maatschappelijke samenhang wordt minder.

Hoofdstuk 2 - cultuur en identiteit

Waarin verschillen culturen van elkaar?

Cultuur (*normen/waarden van een samenleving/gebied*) verandert mee met de tijd, wat vroeger 'normaal' was kan nu raar zijn. Mensen met dezelfde cultuur hebben een **gemeenschappelijk referentiekader** en cultuur werkt **gedragsregulerend**. Maar om een samenleving goed te laten functioneren is er een **dominante cultuur** (*geheel van normen/waarden dat door de meeste mensen uit een samenleving wordt geaccepteerd*) nodig. Als je als groep afwijkende normen en waarden hebt spreek je van een **subcultuur**. Dominante culturen kunnen veranderen door subculturen/**tegenculturen** (*verzet tegen de dominante cultuur*) We onderscheiden: jeugdculturen, bedrijfscultuur, religieuze en etnische culturen.

Cultuur bepaald:

- een deel van je persoonlijkheid
- deels hoe je je kleeft
- deels naar welke films je kijkt/muziek je luistert
- meestal welke godsdienst je hebt

Cultuur wordt overgedragen door **socialisatie** (*het bewust overnemen van normen/waarden*) dat weer plaatsvindt door **imitatie**. Socialisatie vindt plaats zoals bijv: je gezin, het werk en sportclubs. De overheid/media zijn ook **socialiserende instituties**. Het socialisatieproces vindt plaats door **sociale controle** (*manier waarop mensen anderen stimuleren/dwingen zich aan de normen te houden*), een diploma is een voorbeeld van een positieve **sanctie**.

Culturen verschillen in vijf **dimensies**:

- **Machtsafstand**, de omgang met gezag. Nederland/Scandinavische landen hebben bijv. een kleine machtsafstand.
- **Individualisme vs. collectivisme**, mate waarin individuen zich deel voelen van groepen. In individualistische maatschappijen wordt veel eigen initiatief verwacht (bijv de Verenigde Staten), terwijl in collectivistische maatschappijen mensen de groep zwaarder weegt dan het individu (bijv. Japan)
- **Masculiniteit vs. femininiteit**, rolverdeling tussen mannen en vrouwen. Feminiene culturen is de rolverdeling ongeveer gelijk en is iedereen erg zorgzaam (bijv. Nederland). Bij masculiene culturen is dat andersom (bijv. Mexico).
- **Onzekerheidsvermijding**, angst voor de toekomst. Bij een lage vermijding wordt er minder druk gelegd op regels/uiteenlopende meningen. En bij een hoge vermijding willen mensen zekerheid.
- **Oriëntatie op de lange vs. de korte termijn**, mate waarin de maatschappij is gericht op de toekomst/heden. Toekomstgerichte mensen zullen meer sparen/plannen (bijv. China). Heden Gerichte mensen willen snel resultaat (bijv. Verenigde Staten).

Culturen/subculturen hebben beide vooroordelen, dit heet **ethnocentrisme**. 'Elke groep koestert zijn eigen trots en ijdelheid en kijkt met minachting naar buitenstaanders.' Dit impliceert dat er geen absolute definitie is van goed/kwaad, maar dat iedereen 'gevangen' is in de opvattingen van zijn/haar cultuur. Een **vooordeel** is dus onontkoombaar. Als vooroordelen uitlopen tot vijandigheid tegen een andere etnische groep, is dat **xenofobie**.

Hoofdstuk 3 - immigratielanden vergeleken

Wat kan Nederland leren van klassieke immigratielanden?

Vanaf de zeventiende eeuw komen er al migranten naar Nederland. **Pushfactoren** (*redenen waarom je weggaat*) zijn bijv. armoede/oorlog en **pullfactoren** (*redenen waarom je wil komen*) zijn bijv. welvaart/veiligheid. Veel migranten denken in het begin dat ze naar een aantal jaar weer terug gaan naar hun eigen land, maar in de meeste gevallen is dat niet zo. In de **grote steden** wonen de meeste migranten. Je bent **allochtoon** als jij of een van je ouders in het buitenland is geboren. En je bent **autochtoon** als je beide ouders in Nederland zijn geboren. Langzaamaan kwam er discussie over de benaming, want kinderen worden dan gezien als onderdeel van de **migratiegeschiedenis** van hun ouders. En het woord allochtoon is niet meer positief. Nu wordt er dus gesproken van **inwoners met een migratieachtergrond**.

Er zijn drie **klassieke immigratielanden**, omdat hun samenlevingen vanaf het begin zijn gevormd door migranten:

- Canada: regels voor **selectie van migranten**. Na de jaren zestig (mede dankzij burgerrechtenbeweging/dekolonisering) kwam er een grote immigratiestroom, vooral Aziatische. Ziet immigratie als onderdeel van een gewilde toekomst, elk jaar stelt Canada een aantal vast van hoeveel vluchtelingen/migranten ze willen aanvaarden. Dit zorgt voor een publieke aanvaarding.
- Australië: regels voor **selectie van migranten**. Na de jaren zeventig (mede dankzij burgerrechtenbeweging/dekolonisering) kwam er een grote immigratiestroom, vooral Aziatische. Voor economische migranten geldt een **puntensysteem** of je wordt toegelaten of niet.
- Verenigde Staten: vroeg begonnen met **regulering** van migranten. Na jaren zestig kwam er een Aziatische en een latijns-Amerikaanse immigratiestroom.

In deze drie landen is de **Europese migratie** gekrompen tot ongeveer 10% van de totale nieuwkomers.

Het verschil tussen de klassieke landen en de West-Europese landen is dat de klassieke landen een langer/duidelijker **immigratiebeleid** hebben. Nederland heeft geen helder immigratiebeleid, wel is er nadruk op kennismigrantten.

Hoofdstuk 4 - motieven om te migreren

Welke groepen hebben zich na de tweede wereldoorlog in Nederland gevestigd en wat waren hun motieven om te emigreren?

Er zijn vier groepen immigranten:

- **Arbeidsmigranten:**
  - mensen die zich economisch willen verbeteren, bijv. gastarbeiders uit Turkije. In 1960 was er een **groeïende economie** in Nederland, er kwamen veel **gastarbeiders** (mannen) op de fabrieken af.
  - Nu komen er gastarbeiders uit oost-Europa, om in de kassen/bouw/transport te werken.
  - Ook heb je **kennismigranten**: hoogopgeleide mensen (bijv. uit Japan/VS). Ze nemen kennis mee waar behoefte aan is.
  - Er zijn ook **illegalen**, dan heb je geen toestemming om hier te wonen/werken.
- **Postkoloniale migranten:**

mensen die afkomstig zijn uit de voormalige koloniën, bijv. immigranten uit Suriname, ze werden ook wel **rijksgenoten** genoemd. Er emigreerde veel **Nederlandse Indiërs** naar Nederland na de onafhankelijkheid van Indië. Ook de Molukkers kwamen naar Nederland. Na de onafhankelijkheid kregen de **Surinamers** de keuze om Nederlands te worden. Er kwamen ook veel **Antillianen**, die toen het weer minder ging met de economie teruggingen.
- **Gezinsherenigers** (*mensen die legaal verblijven die hun gezin laten komen*) / **gezinsherenigers** (*Nederlander/iemand met een verblijfsvergunning die met een buitenlander trouwt en hier een gezin sticht*). Wel zijn er strenge regels voor.
- **Vluchtelingen:**

mensen die oorlog/vervolgung proberen te ontkomen, bijv uit Irak. Er zullen alleen maar meer vluchtelingen komen, ook door klimaatveranderingen/overstromingen. Meestal worden vluchtelingen in de **regio** opgenomen. **Asielzoekers** gaan in Nederland eerst naar een complex in Groningen, daar wordt bepaald of ze mogen blijven of niet.

De belangrijkste internationale verdragen zijn:

- **De universele verklaring van de rechten van de mens:** een land mag niet discrimineren en de rechten/vrijheden moeten worden nagekomen.
- **Europees verdrag voor de rechten van de mens:** verplicht Nederland om de gelegenheid tot gezinshereniging/gezinshereniging te geven.
- **VN-vluchtelingenverdrag:** basis voor het asielrecht.
- **Akkoord van schengen:** vrij verkeer van personen/goederen binnen het gebied van schengen.

Hoofdstuk 5 - migratie als verrijking en als verlies

Hoe ervaren nieuwkomers en ingezetenen de veranderingen die migratie met zich meebrengt?

De verandering die migratie met zich meebrengt is vooral een **verandering van generaties**. Ouders verschillen ook van hun kinderen door **gemengde huwelijken**. Hoe langer migranten in een land zijn, hoe meer vermenging er is. Nog een verschil is dat er **remittances** (*geld*) naar het land van herkomst wordt gestuurd, kinderen die in Nederland zijn geboren hebben die drang al veel minder. Na een tijd wordt de oriëntatie van het land van herkomst steeds minder.

De meeste migranten (vaak laag opgeleid en conservatief) ervaren de veranderingen als **vervreemding** (*niet thuis voelen in omgeving*) en **verlies**. Veel hebben het gevoel dat ze tussen twee werelden in zitten, het begint al met de taal. Ze worstelen met **tegenstrijdige ambities**, ze willen dat hun kinderen succesvol zijn, maar toch dicht bij hun eigen levensovertuiging blijven. Veel botsingen hebben een **symbolische lading**.

De meningen over hoe het gaat met de migranten en hun kinderen lopen uiteen, bijv. over **onderwijs/arbeidsmarkt**. Er is **voortgang** op veel gebieden, maar ook **stagnatie**. Op twee belangrijke terreinen is er voortgang en stagnatie:

- **Onderwijs:** er is **mobiliteit** qua niveau onder de migranten. Maar er zijn er ook veel die hun school niet afmaken.
- **Arbeidsmarkt:** er is veel jeugdwerkloosheid, maar de middenklasse dringt door tot goede banen. Er is een groei in **etnisch ondernemerschap**.

Door migratie kan een samenleving ook verrijken, zowel **economisch/culturele meerwaarde**. Maar tijdens de jaren zestig kwamen er veel **laaggeschoolde mensen**, die toen de oliecrisis er was geen baan meer hadden. Met hun kinderen gaat het al beter: er is een **middenklasse** ontstaan. De **sociale mobiliteit** (*mogelijkheden om te stijgen op de sociale ladder*) in migrantengezinnen is aanmerkelijk en die zal zich gaan doorzetten.

De **pluriformiteit** is toegenomen.

Hoofdstuk 6 - patronen van integratie

Welke fasen in het integratieproces kun je onderscheiden?

Er zijn drie veel voorkomende reacties op migratie:

- **Vermijding:** ontkenning dat aan het veranderen is. Vermijding is de eerste reactie op de komst van migranten, ze gaan elkaar uit de weg, oftewel **segregatie**. Mensen met een vergelijkbare **sociale/etnische achtergrond** trekken naar elkaar terug. Ook de oorspronkelijke bewoners doen aan segregatie, de **witte vlucht**.

Er zijn verschillende redenen voor segregatie:

- vermindert conflicten tussen sociale groepen
  - vergemakkelijkt de sociale controle binnen de groepen
  - biedt mogelijkheid stem in de politiek te hebben
  - vergemakkelijkt de wens van een gemeenschap om hun groepsidentiteit te houden
- **Conflicten:** wanneer veranderingen niet ontkent kunnen worden. Er wordt zichtbaar wat er is verloren en er ontstaan botsingen. Er zijn oorzaken van conflict bij migratie:
    - Sociaaleconomische conflicten:
verdringingsmechanismen: concurrentie op de arbeidsmarkt. En wie recht heeft op de sociale zekerheid. Omdat de **solidariteit** in Nederland goed is, ontstaat de vraag in welke mate migranten daar gebruik van mogen maken.
    - Cultuur-religieuze conflicten:
De normen/**waarden** botsen, bijv. **katholieke** mensen die minder welkom waren in het protestantse Amerika. Een ander voorbeeld: wat weegt er bij het **salafisme** (*radicale stroming van de Islam*) meer, veiligheid of vrijheid van meningsuiting
    - Internationale conflicten:
Bijv. vroeger toen Duitsers die in Amerika woonden botsingen kregen tijdens de eerste wereldoorlog. Het botst vaak omdat autochtonen zichzelf zien als **eigenaar** van het land. Bijv. de zwarte pietten discussie. Migrantenvoelen zich **mede-eigenaar**.
  - **Aanvaarding:** bijv. na een botsing beter hechten. Er staan twee filosofische benaderingen over wat de wenselijke toekomst is:
    - **republikeinse:** wil een gedeelde toekomst en wil weinig weten van verschillende etnische achtergronden
    - **multiculturele:** wil diversiteit van etnische groepen behouden

Een van de centrale inzichten van migraties is het idee van **drie generaties:**

- De eerste generatie: de oorspronkelijke immigranten. Leven nog steeds met de tradities van het land van herkomst.
- Tweede generatie (kinderen): een soort tussengeneratie. Krijge normen/waarden uit beide landen mee.
- Derde generatie (kleinkinderen): vanzelfsprekend waar ze wonen.

Het is belangrijk dat we leren denken over immigratie als een **langetermijnontwikkeling**.

Hoofdstuk 7 - bronnen van burgerschap

Wat is burgerschap?

Door de migratie kwestie heeft de definiëring van burgerschap geleid tot vernieuwingen. Er wordt nagedacht over het introduceren van **maatschappelijke stages**, omdat het bij zou dragen aan de integratie (zoals de dienstplicht). We gaan in op vier **dimensies** van burgerschap die een nieuwe prikkel hebben gekregen door de integratie van migranten:

- **Vaardigheden:**
de taal kunnen is belangrijk. **Taalachterstand** is een belangrijk onderdeel van het integratiedebat. Ook bleken veel autochtonen moeite met taal te hebben, **laaggeletterdheid** bestrijding is de opgekomen. Want een **groeïende kloof** tussen laag en hoog opgeleide mensen heeft grote gevolgen.
- **Kennis:**
kennis van het heden en verleden is beide belangrijk. Het onderwijs is aangepast naast het overdragen van kennis en vaardigheden ook burgerschap bevorderen. Er is een **historische canon** opgesteld: vijftig onderwerpen die een overzicht geven wat ieder moet weten over de Nederlandse geschiedenis/cultuur.
- **Participatie:**
Werk is de belangrijkste vorm van participatie. De **lage arbeidsdeelname** van migranten leidt tot druk op het socialezekerheidsstelsel. Een werkzaam bestaan bevordert de maatschappelijke acceptatie. Er zijn twee antwoorden op de lage arbeidsparticipatie van migranten en het hoge beroep op de verzorgingsstaat:
  - beperken van toegang tot de **sociale zekerheid** voor nieuwkomers
  - het nemen van algemene maatregelen die de **arbeidsparticipatie** verhogen en de afhankelijkheid van de verzorgingsstaat verminderen
- **Normen:**
Wat betekent de norm van **gelijke behandeling**? Hier zijn twee manieren om er naar te kijken:
  - **juridische uitleg:** wie geen wetten overtreedt, staat vrij om zijn of haar opvattingen of levensstijl te koesteren
  - **normatieve uitleg:** in de publieke ruimte moet een idee over gelijkwaardigheid worden nageleefd dat verder gaat dat het strikt handhaven van de wetten. Handel zoals jij behandelt wilt worden.

Welke rol moet de overheid hebben bij het streven naar gelijke behandeling? De overheid moet toezien op de uitvoering van wetten en komt in actie voor **emancipatie**. Anderen vinden dat de overheid strikt **neutraal** moet zijn.

Hoofdstuk 8 - Europese dilemma's

Welke argumenten spelen een rol bij het debat over de toelating en opvang van vluchtelingen?

Moeilijk aan het vluchtelingenvraagstuk zijn de grenzen. Sommige willen strengere buitengrenzen, sommige naast buiten op binnengrenzen. Een grens wordt vaak meteen gezien als een 'verboden toegang', maar grenzen zijn er om het verkeer te reguleren.

Er zijn verschillende argumenten over over vluchtelingen:

- De morele kant:
Het gaat erom wat we moeten doen als we het goede willen doen. Direct handelen zonder je te bekommeren is **overtuigingsethiek**. Als je wel nadenkt over de gevolgen is het **verantwoordelijkheidsethiek**. In deze vluchtelingen crisis is het een afweging tussen **twee verplichtingen**:
  - zorg voor het welzijn van de eigen bevolking binnen de grenzen
  - zorg voor de slachtoffers van geweld buiten de grenzen
- De belangen kant:
Eigenbelang. Voorstanders van een open houding tegenover vluchtelingen vinden dat het goed is voor de arbeidsmarkt. Maar critici wijzen erop dat dat niet goed is, van de vluchtelingen die naar ons komen maakt de meerderheid niet deel uit van de beroepsbevolking.
- Onmacht:
We kunnen mensen niet tegenhouden, de grenzen zijn niet te controleren. Kritische stemmen zeggen dat het niet gaat om een praktische onmogelijkheid, maar om een politieke onwil.
- Het recht:
Het **internationale recht**. Zelfs als het lukt dat de grenzen van Europa beter worden gecontroleerd, maakt het vluchtelingenverdrag een vermindering van de vluchtelingen onmogelijk.

Vroeger leefde mensen in een dorp, daarna wordt hun blik verruimd tot een gewest, daarna een provincie en daarna een natie. De kringen van de samenleving worden groter: **identificatie in een uitdijende kring**. Elke grens creëert een 'wij' en een 'zij'.

Als je naar Europa kijkt, zien we toenemende verbindingen. Het **inlevingsvermogen** is groot. Voorstanders van de (nog meer) eenwording van Europa willen dat het net zoals de Verenigde Staten een federatie wordt. Maar er blijven grote verschillen tussen de Europese landen, de VS heeft nog het Engels als **gezamenlijke taal** in tegenstelling tot Europa.

In de keuzen tussen open of gesloten grenzen zien we een botsing tussen **protectionisme** en **internationalisme**.

Soort van goede samenvatting van scholieren.com:

Pluriforme samenleving

1. Cultuur en Identiteit

Nederland is een pluriforme samenleving, er leven groepen met verschillende normen en waarden in één samenleving, met in dezelfde samenleving ook overeenkomsten in de normen en waarden van die groepen. Een cultuur is de verzameling van alle normen en waarden die de leden van een samenleving met elkaar gemeen hebben en als geven worden beschouwd. Een cultuur heeft verschillende functies:

- Identiteit: persoonlijkheid gevormd door kleding, religie enz.
- Referentiekader: Makkelijk gedachtes en meningen kunnen uitwisselen door gemeenschappelijke gewoontes
- Gedragsregulerend: het gedrag van mensen dat door de cultuur netjes verloopt.

De rol die wij in de samenleving vervullen en de manier waarop we ons daarin gedragen noem je 'presentation of the self', beïnvloed door maatschappelijke verwachtingen. Dit in verband met 'impression management'. Zo heb je manier waarop groepen zich op "frontstage" binnen de verwachtingen bewegingen, zo stappen zij op de "backstage" weer uit de rollen. Elke groep heeft zijn eigen omgangsnormen. Het geheel van de minimale normen en waarden waaraan de meerderheid van de samenleving zich aanhoudt noem je de dominante cultuur. De kenmerken van de dominante cultuur zijn meestal gebaseerd op de cultuurkenmerken van de meest invloedrijke groepen: politici en hoge economische pieten. Een cultuur die vanuit de dominante cultuur, afwijkende kenmerken vertoont noem je een subcultuur. Een etnische subcultuur is gevormd uit mensen die tot dezelfde etnische groep behoren. Wanneer een groep zich tegen de dominante cultuur verzet, bevinden zij zich in een tegencultuur. Het proces waarbij iemand, bewust of onbewust, de waarden, normen en andere cultuurkenmerken van zijn groep krijgt aangeleerd, is socialisatie. Het resultaat hiervan is aanpassing van het individu aan zijn omgeving. Socialisatie gebeurt vaak door middel van imitatie. Hierbij gaat iemand zich gedragen als de groep waarmee hij een sterke verbinding mee heeft. Dit alles gaat mee met behulp van socialiserende instituties als je gezin, school, vriendenkring enz. De manier waarop men elkaar stimuleert of afdwingt zich aan geldende normen te houden is sociale controle. Daarbij worden formele en informele, positieve en negatieve sancties gehanteerd. Als je opgroeit in een bepaalde cultuur en zo wordt opgevoed noem je dit enculturatie. Wanneer je later in een vreemde cultuur terecht komt en die probeert aan te leren noem je dit acculturatie. En wanneer je hebt bepaalde aspecten van de cultuur je zo eigen gemaakt, dat het een soort van automatisme is geworden, noem je dit internalisatie. Veranderingen in de dominante cultuur vinden plaats onder de invloed van subculturen en tegenculturen, dit geeft een dynamisch effect. Door socialisatie en internalisatie voelen mensen zich verwant met de dominante cultuur en de cultuur van kleinere groepen, dit heet groepsidentificatie. De verhouding tussen persoonlijke ontwikkelingen van het belang van groepsgebondenheid is niet in iedere cultuur hetzelfde. Nederland is er individualistisch ingesteld, hierbij wordt nadruk gelegd op individuele ontplooiing. Culturen waar het gaat om gastvrij te zijn en voor elkaar zorgen noemen we collectivistisch.

2. Culturele veranderingen

Tot 1960 werd Nederland gekarakteriseerd door de volgende kenmerken:

- Weinig sociale mobiliteit: Stijgen op de maatschappelijke ladder was moeilijk.
- Gehuwde vrouwen waren handelingsonbekwaam: Ze mochten zonder toestemming van hun man of vader geen overeenkomsten sluiten.

- Hiërarchische verhoudingen tussen mensen: organisatiestructuur waarbij mensen de baas zijn over anderen. Men luisterde altijd naar belangrijke personen.
- Nederland was een verzuild land: Het maatschappelijke leven werd bepaald door geloofs- en levensovertuigingen. Je had protestants, rooms-katholiek en de socialistische zuil

Na de sterke economische groei in de jaren '60 en de technische ontwikkeling kan aan deze verzuilde en gesloten samenleving snel een eind. De jaren '60 staan bekend om de sociale en culturele revolutie. Er waren protesten en opstanden, en in maar 10 jaar is de Nederlandse samenleving compleet veranderd de volgende dingen gebeurde:

- Nederland werd een consumptiemaatschappij, waarin het bedrijfsleven zich richt op het produceren van luxe goederen, dit alles door toenemende welvaart. Door die welvaart kwam ook een grotere sociale mobiliteit en krijg men hogere opleidingen aangeboden. Door meer hoogopgeleiden kwam er ook een grotere mondigheid, gezag werd niet langer als vanzelfsprekend aanvaard.
- Op veel gebieden kwam maar individuele ontplooiing, het ging minder om het gezin draaien en meer om het persoon. Dit zorgde weer voor het opbouwen van de verzorgingsstaat.
- De feministische bewegingen kwamen in beweging: ze wilden de emancipatie van de vrouw en daarmee gelijke rechten tegenover de man. Ze wouden baas zijn over eigen lichaam dus: abortus werd legaal en de anticonceptiepil werd vergoed.
- De ontzuiling van de maatschappij: Mensen zijn niet meer actief lid van een bepaald kerkgenootschap. Er kwam een einde aan verzuiling en dit zorgde voor secularisatie, hierin maken organisaties (scholen, verenigingen) zich los van de kerk.
- Door de welvaarts-groei hoefden jongeren minder geld af te staan aan hun ouders en kregen ze meer te besteden. De eerste jongerencultuur kwam tot stand.
- Er kwamen meer oproepen en dus een meer divers aanbod van programma's en stromingen.
- Door internet en makkelijk reizen begon ook de globalisering van de cultuur, hierin wordt de dominante cultuur breder, maar neemt van betekenis af.

3. Nederland immigratieland

Al eeuwen lang vestigen mensen uit andere landen zich in Nederland. Hiervoor zijn vaak meerdere redenen. Redenen om een bepaald land te verlaten zijn 'pushfactoren'. Redenen om naar een ander land te komen zijn 'pullfactoren'. Wanneer iemand zich in ons land vestigt, of minimaal 1 van zijn ouders is buitenlands, dan is zo'n persoon een allochtoon (ἄλλος=ander, vreemden χθων=aarde). Anders ben je autochtoon. De meeste emigranten die sinds 1960 naar Nederland zijn gekomen, hadden de hoop hier werk en een beter leven te vinden, gezien er door de groeiende economische groei werk in overvloed was in Nederland. Deze meeste mensen die hier voor werk kwamen noem je gastarbeiders. De meeste, uit Europa afkomstige gastarbeiders gingen na een tijdje weer terug. Marokkanen en Turken bleven. De hedendaagse allochtonen in Nederland zijn in de volgende groepen te onderscheiden: Lage lonen gast arbeiders uit Oost-Europa, Hoogopgeleide wensen uit zeer ontwikkelde landen die kennis meedragen (kennismigranten) en werkzoekenden uit arme landen buiten de EU die illegaal het land willen binnenkomen (illegalen). Omdat Nederland lange tijd kolonies heeft gehad, mochten/mogen rijksgenoten in Nederland studeren of tijdelijk wonen, al deze mensen samen zijn nu ongeveer 600.000 mensen in Nederland. Na de onafhankelijkheid van Indonesië in 1949, emigreerden vele Nederlandse Indiërs naar Nederland. Zij en hun nakomelingen zijn tegenwoordig als geïntegreerd in de Nederlandse samenleving. Tijdens en na de onafhankelijk krijgen de Surinaamse bevolking om in Suriname te blijven, of de Nederlandse identiteit aan te

nemen. De helft koos ervoor om naar Nederland te komen en Nederlandse burger te worden. De grootste groep mensen die van buiten de EU naar Nederland komt, wordt gevormd door gezinsvormers en gezinsherenigers. Bij gezinshereniging gaat het om mensen die legaal in Nederland verblijven en hun gezinsleden laten overkomen. Bij gezinsvorming gaat het om een Nederlander of iemand met een verblijfsvergunning die met een buitenlander trouwt en hier een gezin sticht. Vluchtelingen zijn mensen die hun land onder druk verlaten, vaak vanwege geloof, politieke overtuiging enz. Sommige vluchtelingen vragen asiel aan, in de hoop om permanent in Nederland te blijven. Er komen jaarlijks 15000 vluchtelingen naar Nederland.

4. Culturele diversiteit

Nederland is in de afgelopen eeuwen veranderd van een homogene naar een heterogene samenleving. De kenmerken van een samenleving kunt je zien in o.a. de emancipatie, het bestuur en gezag, huwelijk en seks, en opvoeding. De opvattingen over emancipatie laten de verhoudingen tussen de man en de vrouw zien. Opvattingen over bestuur en gezag zegt iets over hoe rationeel de autoriteiten handelen. Opvattingen over huwelijk en seks laat goed zien in welke mate er druk wordt uitgeoefend vanuit het geloof. Opvattingen over de opvoeding zegt vaak iets over hoe vrij de dominante cultuur is. Wanneer er een nationale gebeurtenis is, is er vaak sprake van een "wij" gevoel. Maar waar een wij is, is een zij. De zij worden dan buitengesloten en vormen de 'out-group'. De wij is dan de 'in-group'. De wij groep heeft vaak een negatief beeld van de zij groep. Wij-zij denken en versterking van de eigen groepsidentiteit kunnen leiden tot conflicten tussen groepen als de verschillen tussen groepen worden vertaald in vijandbeelden. Er is hier sprake van polarisatie. Polarisatie komt vaak voor tussen religieuze sekten, etnische groepen enz. Om culturele tegenstellingen te bespreken gebruikt Nederland de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR). Deze publiceren een rapport van "Waarden, normen en de last van het gedrag". Vaak met de boodschap: regering, bemoei je er niet te veel mee. Wanneer de regering wel moet ingrijpen moeten ze volgens WRR de volgende strategieën gebruiken:

- Dulden: het accepteren van afwijkend gedrag.
- Confronteren: de personen op hun verkeerde, strafbare aanspraken
- Verbieden: de bestraffen van het afwijkende gedrag.

5. Vormen van de samenleving

De overheid en mensen kunnen op verschillende manieren omgaan met culturele diversiteit in een pluriforme samenleving: Segregatie, assimilatie of integratie. Segregatie is het opdelen van een samenleving. Door steden te verdelen in verschillende culturen, vaak vrijwillig, ten tijde van de apartheid niet. Assimilatie is de tegenhanger van segregatie. Hierbij past een immigrant zich volledig aan de dominante cultuur. Integratie is wanneer een immigrant zich deels aanpast aan de dominante cultuur, maar ook zijn eigen gewoonten behoudt. Van integratie is sprake wanneer er een gelijke juridische positie bestaat, er een gelijkwaardige deelname is op sociaaleconomisch terrein, de kennis van de Nederlandse taal voldoende is of wanneer de gangbare waarden, normen en gedragspatronen worden gerespecteerd. Wanneer verschillende culturen versmelten in één dominante cultuur, dan noemen we dit een "melting pot". Wanneer cultuurgroepen hun eigen typische kenmerken behouden, dan noemen we dit een "salad bowl". Wanneer er problemen zijn met de integratie, zijn daar vaak de volgende problemen voor:

- Werkloosheid: mensen raken hun baan kwijt en verliezen hun inkomen. Hierdoor belanden ze aan de onderkant van de samenleving.
- Taalachterstand: Het aantal allochtone studenten stijgt. Wanneer mensen een andere taal spreken, kunnen ze hun talenten niet optimaal benutten.

- Woonsituatie: Migranten vestigden zich in grote steden, in goedkope woningen. Hierdoor komt er snel een concentratie van migranten, waardoor vooral op die plaats faciliteiten voor de migranten worden gebouwd, waardoor op die plaats juist ook weer migranten op af komen.
- Discriminatie: Minderheden worden sneller gediscrimineerd op de arbeidsmarkt, bij sportverenigingen, in het uitgaansleven of in de media

Voor sommige van deze problemen heeft de Nederlandse politiek een lange tijd aan bijgedragen, door middel van cultuurrelativisme, waarin de ene cultuur niet belangrijker is dan de andere cultuur. Hierin wordt dus geen belang gezien in het leren van de Nederlandse taal. Later ging de politiek zich er wel meer bemoeien, toen er werkloosheid kwam. Allochtonen die even geschikt waren als autochtonen kregen voorrang. Ook is het leren van Nederlands nu een verplicht onderdeel van het integratiebeleid. Sinds er steeds meer populistische partijen wijzen op de verschillen van allochtonen en autochtonen, wordt het cultuurverschil de grootste oorzaak van de achterstand van etnische minderheden. Deze verschuiving in het integratiedebat noem je de culturalisering van het debat. Als je de mate van integratie juist wil meten moet je ook kijken naar de sociaaleconomische en politieke integratie. Hierin zie je dat er steeds meer allochtonen op sociaal gebied doorbreken en een allochtone middenklasse vormen.

6. Sociale cohesie

Sociale cohesie is de mate waarin mensen bindingen met elkaar hebben en wanneer zij een gevoel van eenheid hebben. Er zijn verschillende bindingen in de samenleving:

- Affectieve bindingen: familie en vrienden
- Economische bindingen: waar jij winkelt
- Cognitieve bindingen: Leraren
- Politieke bindingen: Politie, en andere politieke figuren

Deze vier lopen vaak in elkaar over. Deze bindingen staan vaak centraal in het leven en de maatschappij. Hoe meer bindingen, hoe meer sociale cohesie er is. Mensen hebben behoefte aan affectieve bindingen en maken vrienden, trouwen enz. Ook door collectieve ervaringen kun je snel een vriendschap aangaan. Omdat we vaak afhankelijk van andere betreffende voedsel, onderdak enz. gaan we vele economische bindingen aan. Globalisering heeft negatieve gevolgen voor economische bindingen: producten komen niet langer uit één land en we weten niet wie wat koopt en waarom. Ook bij het verwerven van kennis zijn we afhankelijk van anderen, mensen leren cultuur en kennis van anderen. Een grote bijdrage hieraan heeft de sociale media, deze versterken de cognitieve bindingen, maar splitst de maatschappij wel in tweeën: de gebruikers en de niet-gebruikers. Cognitieve bindingen helpen ook mee aan sociale cohesie d.m.v. gemeenschappelijke historische kennis. Politieke bindingen helpen mee d.m.v. het eerder behandelde sociale contract.

7. Internationale vergelijking

Deze vier lopen vaak in elkaar over. Deze bindingen staan vaak centraal in het leven en de maatschappij. Hoe meer bindingen, hoe meer sociale cohesie er is. Mensen hebben behoefte aan affectieve bindingen en maken vrienden, trouwen enz. Ook door collectieve ervaringen kun je snel een vriendschap aangaan. Omdat we vaak afhankelijk van andere betreffende voedsel, onderdak enz. gaan we vele economische bindingen aan. Globalisering heeft negatieve gevolgen voor economische bindingen: producten komen niet langer uit één land en we weten niet wie wat koopt en waarom. Ook bij het verwerven van kennis zijn we afhankelijk van anderen, mensen leren cultuur en kennis van anderen. Een grote bijdrage hieraan heeft de sociale media, deze versterken de cognitieve bindingen, maar splitst de maatschappij wel in tweeën: de gebruikers en de niet-gebruikers. Cognitieve bindingen helpen ook mee aan sociale cohesie

d.m.v. gemeenschappelijke historische kennis. Politieke bindingen helpen mee d.m.v. het eerder behandelde sociale contract.

7. Internationale vergelijking

Er zijn vier modellen van de rol van religie in een samenleving:

- Religieuze model; er is een staatsgodsdienst die alle andere religies uitsluit. (Iran)
- Atheïstische model; er wordt geen enkele godsdienst toegestaan. (China)
- Religieus neutrale model; religies worden toegestaan, kerk en staat zijn scherp gescheiden. (VS, Frankrijk)
- Pluriforme model; religies worden toegestaan en zelfs actief ondersteund door de overheid. (Nederland)

Iran: het religieuze model, er is een staatsgodsdienst, religieuze minderheden mogen niet echt actief zijn in de maatschappij, kinderen krijgen les in patriottisme, politie patrouilleert (zedepolitie) over straat om te kijken mensen de geloofsregels wel nakomen.

China: het atheïstische model, communistisch, religies zijn toegestaan maar gelovigen worden vaak vervolgd, religie krijgt weinig ruimte. Ook hier actieve nadruk op patriottisme, minderheden worden onderdrukt of vervolgd. Toch speelt er het confucianisme nog een rol, hierin worden strikte verhoudingen tussen mensen benadrukt, wat dan ook weer de hiërarchische trekjes van China verklaart.

De VS: het religieus neutrale model, er is officieel scheiding van staat en kerk. Er is geen staatsgodsdienst, maar de Amerikaanse cultuur en het bestuur zijn vaak verbonden met verwortelde regels van het christendom. De Amerikanen hebben een ongekend hoog arbeidsethos: veel draait om werken, werken, werken. De samenleving van de VS is niet erg zorgzaam en dit verklaart het individualisme in de VS. De Vaderlandsliefde is opvallend in de VS, het wordt met de paplepel ingegoten.

Frankrijk: religieus neutraal, verder doorgevoerde scheiding van kerk en staat dan in de VS. Ze doen echt niets aan het geloof, het geloof is een privézaak, iedereen moet neutraal deelnemen aan de samenleving. De Fransen hebben veel zelfvertrouwen en zijn erg chauvinistisch, ze spreken haast alleen Frans, minderheden moeten de Franse cultuur overnemen, anders worden ze vaak buitengesloten. Er heerst een strenge opvoedingsmoraal: U zeggen, niet zeuren.

Medezeggenschap op de werkvloer bestaan niet. Er fransen staken erg vaak

Nederland: het pluriforme model, plaats voor verschillende religies, de overheid de religies, soms moreel en soms financieel. Er zijn religieuze politieke partijen en door de eerdere verzuiling worden religieuze omroepen en clubs vaak door de overheid bijgestaan. Elke religieuze school verdient subsidie. Nederland is niet erg patriottisch, en inspraak is overal haast vanzelfsprekend. Het draait in Nederland vaak van solidariteit, dit wordt afgedwongen door sociale wetten. Toch is Nederland er zorgzaam voor haar burgers.

8. De toekomst

Sinds enkele tientallen jaren voert Nederland een restrictief toelatingsbeleid: Nederland laat in principe geen immigranten toe, behalve als ze aan enkele strenge voorwaarden voldoen of als hun komst voortkomt uit internationale verdragen en overeenkomsten:

- Universele Verklaring van de Rechten van de Mens: Je mag een land niet discrimineren en de rechten en vrijheden van mensen (ook van nieuwkomers) moeten worden nagekomen.
- Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens: Nederland moet inwoners de gelegenheid geven tot gezinshereniging en gezinsvorming. Hierbij mag de overheid wel aanvullende voorwaarden stellen.

- VN-Vluchtelingenverdrag: In dit verdrag wordt een vluchteling gedefinieerd als iemand die gegronde redenen heeft te vrezen voor vervolging wegens godsdienstige of politieke overtuiging of nationaliteit.
- Verdrag van Maastricht: Binnen de Europese Unie vrij verkeer van personen en goederen geldt. De binnengrenzen van de lidstaten zijn dus open.

Er zijn in Nederland nog verschillende cultuur visies:

- Cultuurrelativisten: vinden dat alle (sub)culturen in beginsel gelijkwaardig zijn en dat de ene cultuur niet beter is dan de andere.
- Cultuuruniversalisten: vinden dat bepaalde waarden, zoals de klassieke grondrechten, universele geldingskracht hebben.
- Cultuur Pluralisme: zien culturele verscheidenheid niet als een belemmering voor een samenleving maar als een verrijking. Mensen leren hierdoor elkaar te respecteren.

De toepassingen van deze visies, wanneer er in een reglement staan dat de hoofddoek verboden is, maar een mevrouw hem in een cel wel wil dragen om zijn geloof te behouden:

- Relativisme zal de hoofddoek toestaan, het behoud van cultuur is belangrijker
- Het universalisme zal de hoofddoek niet toestaan, regels zijn regels
- Pluralisme zal de hoofddoek afnemen, maar zal een alternatief zoeken om haar haar mee te bedekken.

Volgens sommige is het slechts een kwestie van tijd totdat een 'salad bowl' een 'melting pot' wordt.